AVSÄNDARE
Stockholms Marina Forskningscentrum
Stockholms universitet
106 91 Stockholm

B
SVERIGE
PORTO BETALT

FOKUS ⊙

Östersjöns lilla båtsnäcka

Foto: Jerker Lokrantz/azote.se

Theoduxus fluviatilis, eller båtsnäcka som dess svenska namn numera lyder, är ett mycket vanligt djur på Östersjöns klippstränder. Du kan nästan inte undgå att hitta den brun- eller gråfärgade, ovala och något hoptryckta lilla snäckan om du bara tittar efter bland tångruskor och stenar straxt under vattenytan. Den kan förekomma i hundratal bara på en enda blåstångsplanta. Den lever av att beta på de små djur och växter som utgör den näringsrika och lite slemmiga ytan på klippor, stenar och vattenväxter. Men den kan också äta direkt av algernas blad om det kniper.

Att båtsnäckan ser hoptryckt ut beror på att den för många snäckor typiska spiralvridna spiran delvis har tillbakabildats. Detta anses vara en anpassning till ett liv i skvalpzonen bland svajande alger där vattenmotståndet är alltför stort för snäckor med sin spira i behåll. Exakt samma mönster ser man på den svenska västkusten när man studerar strandsnäckorna av släktet *Littorina* som dominerar dessa stränder. De arter som lever på de stora rörliga tångarterna saknar även de den spiralvridna spiran. Theodoxus är faktiskt så lik dessa snäckor att Linné gav den namnet *Littorina fluviatilis* när han först namngav den.

Båtsnäckan härstammar, liksom alla andra blötdjur, från en havslevande stamfader men isolerades i sötvatten under de stora istiderna för 400 000 år sedan. Efter den senaste nedisningen för 7 500 år sedan har den krupit ut i Östersjön från sjöar och vattendrag i norra Europa. Därför är den egentligen bättre anpassad till ett liv i sötvatten och trivs bäst i Östersjöns mera utspädda delar.

Det kan man faktiskt se genom att jämföra storleken på snäckor från olika platser. I insjöar blir den nämligen upp till 12 mm lång, medan den i norra Östersjön sällan blir större än 8 mm och i södra Östersjön stannar i växten redan när kroppslängden är 5-6 mm. Vuxna individer tål salthalter upp emot 18 promille och kan därför förekomma även i Kattegatts sydligaste delar, men när det blir saltare än 12 promille i sydligaste Östersjön överlever inte snäckans ägg i någon större utsträckning.

Äggen ja – båtsnäckan är skildkönad, det vill säga det finns hannar och honor. De fortplantar sig endast en gång under sin livscykel och de cirka 100 grågula äggen placeras på en hård yta inpackade i ett geléartat hölje. I detta hölje utvecklas sedan äggen under minst ett år. Ägg som läggs på hösten kläcks först på våren 18 månader senare. Theodoxus har faktiskt inget larvstadium, vilket många andra vattenlevande snäckor har, utan ut ur äggen kryper färdiga små miniatyrsnäckor.

TEXT Michael Tedengren, Systemekologiska institutionen, Stockholms universitet
TELEFON 08-16 13 56
E-POST tedengren@ecology.su.se